

Abdullah
b. Hüseyin
es-Süveydî'nin
*Esmâ'ü
ehli Bedr* adlı
eserinin
ilk ve son
sayfaları
(Süleymaniye Ktp.,
Bağdatlı
Vehbi
Efendi,
nr. 1262)

Eserleri. 1. *el-Ḥucecû'l-kaṭ'iyye li'tti-fâkı'l-fıraķı'l-İslâmiyye*. Ehl-i sünnet ile Şîa arasındaki ihtilâfları halletmek ve yapılacak araştırmalardan sonra ortaya çıkacak gerçeğe uymak amacıyla Nâdir Şah'ın Mâverâünnehir ve İran'dan bir araya getirdiği Sünnî-Şîi âlimleri arasında vuku bulan tartışmayı ve bunların karşısında müellifin sunduğu delilleri içerir (Kahire 1323). Gevrekzâde Hasan Efendi ve Zekî el-Kürdî tarafından *Şiilik-Sünnilik Üzerine Osmanlı ve İran Bilginleri Arasında Mübâhase*, ayrıca *Vekâyi'nâme* adıyla Osmanlı Türkçesi'ne çevrilmiş (Kahire 1323, 1326), daha sonra da Mustafa Çağrıcı'nın tercümesiyle *Nesil Dergisi*'nde neşredilmiştir (İstanbul 1979, sy. 10, s. 33-48). Bekir Topaloğlu bu tercüme-yi, *Kelâm İlmi-Giriş* adlı kitabının ekleri arasında "Sünnî-Şîi İttifakına Doğru" başlığıyla tekrar yayımlamıştır (Ankara 2014, s. 318-346). 2. *Enfa'ü'l-vesâ'il fi şerhi'd-Deîâ'il*. Muhammed b. Süleyman el-Cezûlî'ye ait *Deîâ'ilü'l-hayrât*'ın şerhidir. 3. *İthâfû'l-ḥabîb 'alâ Muḡni'l-lebîb*. İbn Hişâm en-Nahvî'nin *Muḡni'l-lebîb*'i için yazılmış muhâkemeli bir hâşiyedir. 4. *Maḳâmâtü'l-emşâli's-sâ'ire*. Yalnız *Maḳâme* olarak da bilinen eserde atasözleri makâme tarzında ve eğlenceli bir çerçevede anlatılmıştır (Kahire 1324). 5. *Reşfû't-ṭarab fi şerhi Lâmiyyeti'l-'Arab*. Şenferâ'nın meşhur kasidesinin şerhidir (İÜ Ktp., Ar., nr. 2737, 4246; ayrıca bk. Abdullah Muhammed el-Habeşî, III, 1512). 6. *Esmâ'ü ehli Bedr* (nşr. İsmâil el-Cilânî, Kahire 1278; yazma nüshası için bk. Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi Efendi,

nr. 1262). 7. *Mi'râcû's-sâlikin ilâ maḳâmi'l-emîn* (İstanbul 1301). 8. *Şerḥu's-Şalavâti'l-Meşîşiyye* (Kahire, ts. [Matbaatü'n-Nîl]). 9. *en-Nehâtü'l-miskiyye fi'r-riḥleti'l-Mekkiyye*. Süveydî'nin hac yolculuğu sırasında uğradığı Musul, Halep, Şam gibi şehirleri tasvir ettiği bir eserdir (nşr. İmâd Abdüsselâm Raûf, Abûzabî 2003). 10. *Ta'lika 'ale'l-Muḳaddime-ti'l-Cezeriyye* (Abdullah Muhammed el-Habeşî, II, 752). İbnü'l-Cezerî'nin manzum eseri için yazılmıştır. Süveydî'nin ayrıca bir divanı ile *Şerḥu Şahiḫi'l-Buḫârî* adlı bir eseri vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Abdullah b. Hüseyin es-Süveydî, *el-Ḥucecû'l-kaṭ'iyye li'tti-fâkı'l-fıraķı'l-İslâmiyye*, Kahire 1323, s. 8-11; a.m.f., *en-Nehâtü'l-miskiyye fi'r-riḥleti'l-Mekkiyye* (nşr. İmâd Abdüsselâm Raûf), Ebûzabî 1424/2003, s. 64-87, ayrıca bk. neşredevinin girişi, s. 5-56; Osman b. Ali el-Ömerî, *er-Ravzû'n-naḍr fi tercemeti üdebâ'i'l-aşr* (nşr. Selîm en-Nuaymî), Bağdad 1395/1975, III, 95-100; M. Halîl el-Murâdî, *Silkü'd-dürer*, Beyrut 1408/1988, II, 84-86; Mahmûd Şükrî el-Âlüsî, *el-Miskü'l-ezfer* (nşr. Abdullah el-Cübûrî), Beyrut 1427/2007, I, 203-211; Brockelmann, *GAL*, II, 377; *Suppl.*, II, 508; İzzâhu'l-meknûn, I, 16, 17, 125, 509; II, 286; *Hediyetü'l-ârifin*, I, 483; Zirikî, *el-A'lâm*, IV, 80; Abbas el-Azzâvî, *Târihu'l-edebi'l-'Arabî fi'l-'Irâk*, Bağdad 1382/1962, II, 36-38, 128, 154, 205-211, 269-270, 357; I. J. Krackovskij, *Târihu'l-edebi'l-cografîyyi'l-'Arabî* (trc. Selâhaddin Osman Hâşimî), Kahire 1963, II, 761-762; Vefîd el-Azamî, *Medresetü'l-İmâm Ebî Hanîfe*, Bağdad 1404/1983, s. 71-72; Abdullah Muhammed el-Habeşî, *Câmi'u's-şürûḥ ve'l-ḥavâşi*, Ebûzabî 1425/2004, I, 418; II, 752; III, 1512, 1763; *Mu'cemü'l-maḫtûṭâtü'l-mevcûde fi mektebâti İstânbûl ve Ânâṭûli* (haz. Ali Rıza Karabulut), [baskı yeri ve tarihi yok], II, 633; Bekir Topaloğlu, *Kelâm İlmine Giriş*, Ankara 2014, s. 318-346.

YUSUF ŞEVKİ YAVUZ

SÜVEYDÎ, Abdurrahman b. Abdullah (عبد الرحمن بن عبدالله السويدي)

Ebü'l-Hayr Zeynüddîn Abdurrahmân
b. Abdillâh b. Hüseyin
es-Süveydî el-Bağdâdî
(ö. 1200/1786)

Iraklı âlim, tarihçi ve edip.

10 Zilkade 1134'te (22 Ağustos 1722) Bağdat'ta doğdu. Abbas b. Abdülmuttalib'in soyundan geldiği rivayet edilir. Babası Ebü'l-Berekât Abdullah, Bağdat'ın önde gelen âlim ve müderrislerinden olup dönemin Bağdat Valisi Ahmed Paşa'nın yakın dostu idi. Dinî, ilmi ve siyasî alanda saygın bir aile içinde yetişen Abdurrahman ilk eğitimini babasından ve Süveydî ailesinin diğer fertlerinden aldı. 1145'te (1732) Bağdat'ı ziyaret eden Şeyh Muhammed b. Akile el-Mekkî'den babasıyla birlikte hadisten icâzet aldı ve onun elinden tasavvuf hırkası giydi. Ayrıca Yâsîn b. Abdülkâdir el-Hiftî, Fasîhuddin el-Hindî gibi hocaların derslerine devam etti. Nâdir Şah'ın Bağdat, Musul ve Basra şehirlerini kuşattığı sırada halkın yaşadığı sıkıntılara şahit oldu. Babasının 1157'de (1744) hac yolculuğuna çıkması üzerine Bağdat Kâdiriyye (Abdülkâdir el-Geylânî) Medresesi'nde bir yıla yakın bir süre onun müderrislik görevini üstlendi. Diğer bazı medreselerde de müderrislik yaptı ve çok sayıda öğrenci yetiştirdi. 1186 (1772) yılında Bağdat'ta ortaya çıkan veba salgını yüzünden Basra'ya gitti ve bir süre burada kadılık yaptı. Kerîm Han Zend'in Basra'yı kuşatması üzerine Bağdat'a döndü. Birçok tanıdığı ve dostunun vebadan öldüğünü öğrenince evine çekilerek kitap okuma, eser telif etme ve ders vermekle meşgul oldu. 1 Rebülâhir 1200 (1 Şubat 1786) tarihinde Bağdat'ta vefat etti ve Ma'rûf-i Kerhî Mezarlığı'nda babasının yanına defnedildi.

Abdurrahman es-Süveydî şiirleri yanında tarihe dair eserleriyle de bilinmektedir. Kişisel gözlemlerini edebî bir üslupla aktardığı tarih alanındaki eserleri XVIII. yüzyıl Irak tarihi için önemli kaynaktır. Diğer eserleri çoğunlukla Şâfiî fıkhı, akaid, tasavvuf-şiir, Arap dili ve astronomi alanlarında şerh, hâşiye ve ta'lîkât türü çalışmalarlardır. Dönemin siyasal ve sosyal olaylarıyla da yakından ilgilenen Süveydî, İran'da hüküm süren hânedanlar ve Osmanlı Devleti'nin Irak üzerindeki mücadelerine şahit olmuş, bu mücadelere eserlerine ayrıntılı biçimde anlatmıştır. Süveydî'nin bölgedeki saygınlığını bilen Muhammed b.

Abdülvehhâb, ona inanç ve uygulamaları konusunda kendisine yöneltilen eleştirilere cevap niteliğinde bir mektup göndermiştir.

Eserleri. 1. Hadîkatü'z-zevrâ' fi sîreti'l-vüzerâ' (Târîhu Bağdâd). Eserde Eyüplü Hasan Paşa ile oğlu Ahmed Paşa'nın 1704-1734 yılları arasındaki Bağdat valilikleri döneminde Irak bölgesi tarihi ele alınmaktadır. Eserin Hasan Paşa devrine ait birinci kısmını (1116-1136/1704-1723) Safâ Hulûsî (Bağdat 1962), Ahmed Paşa dönemine ait ikinci kısmını Muhammed Behcet el-Eserî (Bağdat 1981) yayımlamıştır (Zerâ'î'u'l-Şaşıyyâtü'l-unşuriyye fi işâreti'l-hurûb ve hamelâti Nâdir Şâh 'ale'l-İrâk fi rivâyeti şahidi 'uyân). Daha sonra İmâd Abdüsselâm Raûf kitabın tamamını tahkik ederek neşretmiştir (Bağdat 1423/2003). **2. Târîhu havâdisi Bağdâd ve'l-Başra** (1186-1192/1772-1778). Bir önceki eserin zeyli mahiyetinde kabul edilebilir. 1192-1194 (1778-1780) yıllarında Bağdat valiliği yapan Hasan Paşa'ya ithaf edilen bu eseri de İmâd Abdüsselâm Raûf bilinen tek nüshasına dayanarak (Bağdat Kâdiriyye Ktp., nr. 1198, 56 varak, müellif nüshası) notlarla birlikte yayımlamıştır (Bağdat 1978, 1987). **3. el-Küteybe fi's-siyer** (Hediyetü'l-ârifin, I, 556). **4. ed-Dürretü's-seniyye 'alâ Şerhi'l-Hağ-**

ramiyye. Abdullah Bâ Fazl el-Hadramî'nin Şâfiî fikhına dair *Muhtaşarına* (el-Mukaddimetü'l-Hağramiyye) İbn Hacer el-Heytemî'nin el-Minhâcü'l-kavîm adıyla yazdığı şerhin hâşiyesidir ve bir nüshası Bağdat Kâdiriyye Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (nr. 473). **5. Hâşiye 'alâ Tuhfeti'l-muhtâc.** Nevevî'nin Şâfiî fikhıyla ilgili *Minhâcü't-ğâlibîn*'i için İbn Hacer el-Heytemî'nin kaleme aldığı şerhin sadece ibadetlerle ilgili bölümünün hâşiyesidir. **6. İrvâ'ü'l-muhtesî min kü'ûsi's-Şebrâmellisî.** Yine Nevevî'nin aynı eserine Şemseddin er-Remlî'nin yazdığı *Nihâyetü'l-muhtâc* adlı şerhine Şebrâmellisî'nin yazdığı hâşiyenin hâşiyesidir. **7. el-Hibetü'l-ilâhiyye fi şerhi's-Şeybâniyye.** el-'Aķidetü's-Şeybâniyye adlı manzum metin üzerine yapılan bir şerhtir. **8. Hadîkatü'l-cânî fi ħalli kaşideti's-Şeybânî.** Müellifin el-'Aķidetü's-Şeybâniyye üzerine kaleme aldığı eserin bir nüshası Kâdiriyye Kütüphanesi'ndedir (nr. 585). **9. Keşfü'l-ħucubi'l-müsbile 'an ħarâ'idü't-Tuħfeti'l-mürsele.** Muhammed b. Fazlullah el-Burhânpurî'nin Hz. Peygamber'e ithafen yazdığı varlık mertebeleriyle ilgili eseri için yazılan bir şerhtir (Kahire, ts.). **10. Şerĥu's-şalavâti'l-Meşîşiyye.** Abdüsselâm b. Meşîş el-Hasenî'nin eseri üzerine kaleme alınan bir şerh olup *Keşfü'l-ħucubi'l-*

müsbile ekinde neşredilmiştir (Kahire, ts.). **11. Hibetü'l-mennân fi şerhi kelîmâti's-Şeyĥ Reslân** (Şerĥu risâleti's-Şeyĥ Reslân, Şerĥu'r-Reslâniyye). Şeyĥ Reslân b. Ya'kûb el-Ca'berî'nin tasavvufa dair risâlesinin şerhidir. **12. Risâle fi'd-derâviş** (Aĥvâlü'd-derâviş fi'l-Yemen ve'l-bida' ve'l-ĥavâdisü'lle'ti irtekebühâ). Yemen dervişlerinin bazı bid'atları ve uygulamaları hakkındaki bir soruya cevap olarak yazılmış birkaç sayfalık bir risâledir (Bağdat Mektebetü'l-evkâf el-âmmе, nr. 4715-3; Staatsbibliothek zu Berlin, nr. 2160-2). **13. Hâşiye 'alâ Şerhi Lâmiyyeti'l-ef'âl.** İbn Mâlik et-Tâî'nin manzum eserine Bahrak'ın yazdığı şerhin hâşiyesidir. **14. Sekbü'l-edeb 'alâ lâmiyyeti'l-'Arab.** Câhiliye devri şairi Şenferâ'nın meşhur kasidesinin şerhi olup bir nüshası British Museum'da kayıtlıdır (nr. 1415/4). **15. el-Ķaĥrû'l(el-Ķaysü'l)-ĥâmî 'alâ Şerhi'l-Ķaĥr li'l-'İşâmî** (Hâşiyetü Bulûġi'l-merâm fi ħalli Ķaĥri'l-Hişâm). İbn Hişâm en-Nahvî'nin *Ķaĥrû'n-nedâ ve bellü's-şadâ* adlı eserine bizzat kendisi tarafından yazılan şerh için Abdülmelik b. Cemâleddin el-İsâmî'nin yazdığı hâşiyenin hâşiyesidir (Bağdat Müzesi Ktp., nr. 3342; Paris Bibliothèque Nationale, nr. 6577). **16. et-Tibyân şerĥu'l-Cümân** (Şerĥu Risâleti'l-isti'âre). Müellifin babasının telif edip şerh etmeye başladığından sonra 1168 (1755) yılında oğlu Abdurrahman'ın tamamlamasını istediği *Cümânü'l-isti'ârat* (Cümânü'l-mecâzât) adlı eserin şerhidir (Bağdat Mektebetü'l-evkâf el-âmmе, nr. 13799; Bağdat Kâdiriyye Ktp., nr. 1052; Bağdat Müzesi Ktp., nr. 7758). **17. Münşe'âtü's-Süveydî** (Mecmû'atü'l-münşe'ât). Süveydî'nin mektuplarını içeren eserin müellif nüshası Bağdat Kâdiriyye Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (nr. 1113). **18. Mecmû'atü Kaşâ'id** (Mecmû'atü'l-eş'âr, Cönk). Süveydî'nin şiirleriyle tarihî ve içtimai olaylara ilişkin kıtalarını kardeşi Ahmed es-Süveydî bir araya getirmiştir (Bağdat Kâdiriyye Ktp., nr. 1160). **19. Câmî'atü'l-emşâl 'azizetü'l-mişâl.** Kafiye nesir/makâme türü bir eserdir (Staatsbibliothek zu Berlin, nr. 8582, 8583). **20. Zinetü'l-emlâk fi Şerhi Teşrihi'l-eflâk.** Fahrizâde el-Mevsîlî tarafından Bahâeddin Muhammed el-Âmülî'nin astronomiye dair *Teşrihu'l-eflâk*'ine yazılan *Teşrihu'l-idrâk fi şerhi Teşrihi'l-eflâk* adlı eserin hâşiyesi olup müellif nüshası Bağdat Mektebetü'l-evkâf el-âmmе'de (nr. 6281-2), diğer bir nüshası da Kâdiriyye Kütüphanesi'ndedir (nr. 1290-1). **21. Hâşiye 'alâ Şerhi mes'eleti't-tedâris** (Şerĥu mes'eleti't-

Abdurrahman b. Abdullah es-Süveydî tarafından hâşiye yazılan ve oğlu Muhammed'in hattıyla 1183 (1769) yılında istinsahı tamamlanan Fahrizâde'nin *Teşrihu'l-idrâk fi şerhi Teşrihi'l-eflâk* adlı eserinden iki sayfa (Tahrân Meclis-i Şûrâ-yı İslâmî Ktp., nr. 16296, vr. 33^a-34^a)

tedâris, Şerhu mes'eleli's-şaf'ira). Çağmî-nî'nin *el-Mülahhas fi'l-hey'e* adlı eseri için Kadizâde-i Rûmî'nin kaleme aldığı şerhte temas edilen tedâris konusunu (yeryüzeyindeki büyük dağların ve çukurların dünyanın küreselliğiyle ilgisi) açıklamaya yönelik bir hâşiyedir (Bağdat Mektebetü'l-evkâf el-âmme, nr. 6281-3; Bağdat Kadiriyye Ktp., nr. 1290-2).

BİBLİYOGRAFYA :

Abdurrahman b. Abdullah es-Süveydî, *Târîhu havâdisi Bağdâd ve'l-Başra* (nşr. İmâd Abdüsselâm Raûf), Bağdad 1987, s. 37-46, 68-71, 74-75; ayrıca bk. neşredenin girişi, s. 1-32; a.mlf., *Hadiqatü'z-zevrâ' fi sîreti'l-vüzerâ'* (nşr. İmâd Abdüsselâm Raûf), Bağdad 1981, tür.yer.; Abdullah b. Hüseyin es-Süveydî, *en-Nefhatü'l-miskiyye fi'r-rihleti'l-Mekkiyye* (nşr. İmâd Abdüsselâm Raûf), Ebüzabî 1424/2003, s. 77, 78, 88, 92; Abdülvehhâb Ferâhânî, *Tetimme-i Târîh-i Nâdir Şâh*, Tahran Meclis-i Şûrâ-yi İslâmî Ktp., nr. 9259, s. 21-22; Murâdî, *Silkü'd-düer*, II, 330; Ahlwardt, *Verzeichnis*, VIII, 432, 478; XIX, 550; Brockelmann, *GAL*, II, 342, 418; *Suppl.*, I, 54, 681; II, 501, 508, 595; Mahmûd Şukrî el-Âlûsî, *el-Miskü'l-ezfer* (nşr. Abdullah el-Cübûrî), Bağdad 1348/1930, s. 65-68; *İzâhu'l-meknûn*, I, 400, 458, 622; II, 152, 323, 359, 717; *Hediyetü'l-ârifin*, I, 556; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, II, 96; Abbas el-Azzâvî, *Târîhu'l-edebi'l-Arabî fi'l-İrâk*, Bağdad 1382/1962, II, 42, 130, 154-155, 210, 216-218, 284-285, 288, 292-293; İmâd Abdüsselâm Raûf, *el-Âşârü'l-haşiyye fi'l-Mektebeti'l-Kadiriyye fi Câmî'i's-Şeyh 'Abdikâdir el-Geylânî bi-Bağdâd*, Bağdad 1974-80, II, 282-283, 429-430; III, 342; IV, 38-39, 86-87, 127, 221-223; Mîhâil Avvâd, *Mahtûâtü'l-Mecma'i'l-ilmîyyi'l-İrâkî*, Bağdad 1401/1981, II, 28-31, 83-85; Zirikî, *el-A'lâm* (Fethullah), III, 314; Abdullah Muhammed el-Habeşî, *Câmî'u's-şürûh ve'l-havâşî*, Ebüzabî 1425/2004, I, 564; II, 962, 1379; III, 1498, 1512, 1804, 1924; Kâzım ed-Düceylî, "es-Süveydiyyûn", *Luğatü'l-Arab*, VI, Bağdad 1912, s. 217-223; a.mlf., "eş-Şeyh 'Abdurrahmân es-Süveydî", a.e., VII (1913), s. 278-280.

HAYRİ KAPLAN

SÜVEYSİ

(السويسي)

Muhammed b. Emîn Sâlih
es-Süveysî et-Tûnisî
(1915-2007)

Tunuslu matematikçi,
İslâm bilim tarihçisi.

21 Şubat 1915'te başşehir Tunus'un 65 km. güneydoğusundaki Nâbil vilâyetine bağlı küçük bir yerleşim yeri olan Dârü-şâ'bân el-Fihri'de doğdu. İlk öğrenimini buradaki medresede, orta ve lise öğrenimini Tunus'ta Sâdıkiyye Medresesi ile Carnot Lisesi'nde tamamladı; bu liseden matematik ve felsefe diploması aldı (1935). Carnot Enstitüsü'ne devam ederek özel matematik bölümünü de bitirdi (1935-

1936). Daha sonra Sorbonne Üniversitesi Bilimler Fakültesi'nde tahsilini sürdürdü (1937-1939); genel fizik, mekanik ve aritmetik alanında yüksek öğrenim diploması aldı. Tunus'ta Sâdıkiyye Medresesi'nde, Endüstri ve Teknik, Carnot ve Süse liselelerinde ders verdi. Sâdıkiyye Medresesi'nde yöneticilik yaptı (1947-1952). Zeytûne Üniversitesi Rektörü Muhammed Tâhir İbn Âşûr'un talebi üzerine buradaki öğretim müfredatına matematik, fizik, kimya ve tabii ilimlerin de yer almasına ön ayak oldu, bu üniversitede ve Haldûniyye Medresesi'nde söz konusu dersleri kendisi okuttu. Birçok lisede matematik derslerine girdi. Paris'te önce liselerde Arap dili ve edebiyatı derslerini verme (1948), daha sonra bu dersleri yüksek öğretimde okutma diploması aldı (1958). 1969'da Charles Pellat'ın danışmanlığında *La langue des mathématiques en arabe* adlı teziyle doktorasını tamamladı. Tunus'ta Bilimler Fakültesi ve İktisadî Bilimler Fakültesi'nde hocalık yaptı. 1985'te emekliye ayrıldı. 24 Ağustos 2007 tarihinde Tunus'ta vefat etti.

XX. yüzyılda Tunus'ta yetişmiş en ön de gelen İslâm bilim tarihçisi olarak kabul edilen Süveysî genelde bilim tarihi, özelden İslâm dünyasında matematik tarihi ve daha dar anlamda Batı İslâm dünyasının matematik alanındaki katkısı konularında uzmandı. 1945-1947 yıllarında *Mecelletü'l-mebâhişî't-Tûnisîyye*'de yazdığı makalelerde bir taraftan toplumu son ilmi keşiflerden haberdar etmeye, diğer taraftan İslâm bilim mirasının değerini Tunuslu öğrencilere ve genel anlamda genç kuşaklara anlatarak kendilerine güven duymalarını sağlamıştır. Daha sonraki yazılarında şarkiyatçıların, İslâm bilim ve düşüncesinin daha önceki toplumlardan devralındığı ve müslümanların kayda değer bir katkıda bulunmadığı yolundaki görüşlerini eleştirmiş; İslâm âlimlerinin eski kültürlerden intikal eden ilimlere yaptıkları katkıları ve daha önce bilinmeyen

Süveysî

yeni yöntem ve keşifleri kanıtlarıyla ortaya koyarak bu iddiaların asılsızlığını ispatlamaya çalışmıştır.

Katıldığı elliden fazla sempozyum ve toplantıda çoğu İslâm bilim tarihi, Arapça'ya yapılan tercümelemede ilmi terimlerin oluşturulması ve Arapça terminolojide birlik sağlanması gibi konuları ele alan tebliğler için yazılan *el-Mu'cemü'l-muvaḥḥad fi'r-riyâziyyât* adlı sözlük komisyonunda (Cezayir 1972), Arap Birliği Eğitim, Kültür ve Bilim Teşkilâtı (ALECSO) tarafından hazırlanan bilim terimlerine dair sözlüklerin basılmadan önce kontrolünü yapan komisyonda (Kahire 1973) yer almıştır. Ayrıca bir kısmının kurucusu olduğu şu kurumlarda görev yapmıştır: el-Cem'iyyetü'l-âlemiyye li-ihyâi't-türâsi'l-Arabîyyi'l-İslâmî (Tanta), el-Meclisü'd-dâim li'l-Câmiati't-Tûnisîyye, el-Meclisü'l-ilmî li-Beyti'l-hikme (Tunus), el-Mecmau't-Tûnisî li'l-ulûm ve'l-âdâb ve'l-fünûn, Müntede'l-fikri'l-Arabî (Amman), Mecmau'l-lugati'l-Arabîyye (Dımaşk), African Mathematical Union Commission on the History of Mathematics in Africa (AMUCHMA / el-İttihâdü'l-İfrîkî li'r-riyâziyyât, lecnêtu târihi'r-riyâziyyât fi İfrîkiyâ / Mabu-tu-Mozambik), La société internationale d'histoire des sciences et de la philosophie arabes (Paris), Centre national de la recherche scientifique (Paris). International Telecommunication Union'da (el-İttihâdü'd-düvelî li'l-ittisâlâtî's-silkiyye ve'l-lâsilkiyye). Arapça'ya tercüme konusunda danışmanlık yapan Süveysî gerçekleştirilen çalışmaların bazı bölümlerini Arapça'ya çevirmiş, kendisine 7 Kasım 1997'de Tunus devlet başkanı tarafından "el-İbdâü's-sekâfî" ödülü verilmiştir.

el-Mecmau't-Tûnisî li'l-ulûm ve'l-âdâb ve'l-fünûn (Beytülhikme) adlı kurum Süveysî ve çalışmaları hakkında Kasım 2005'te düzenlediği sempozyum vesilesiyle onun eserlerinden bazı seçmeleri, dergilerde neşredilen makalelerini ve çeşitli sempozyumlarda sunduğu tebliğlerini *Min A'mâli Muḥammed es-Süveysî* (Tunus 2005), adı geçen sempozyumda sunulan tebliğleri *et-Ta'rib ve ihyâ'ü'l-ulûmi'l-Arabîyye: Fa'âliyyâtü'n-nedveti'l-mühdât ile'l-üstâz ed-duktûr Muḥammed es-Süveysî* (Kartâc 8 Nufembr 2005) (Tunus 2006) ve vefatından sonra 19 Ekim 2007 tarihinde düzenlenen anma toplantısında yapılan konuşmaları da *Fi Zikrâ Muḥammed es-Süveysî* adıyla yayımlanmıştır (Tunus 2008).

Eserleri. Telif. 1. *La langue des mathématiques en arabe*. Süveysî'nin dokto-